

Branschforum Tekniska installationer

REGION
SÖRMLAND

Bakgrund

Den 18 maj 2022 anordnades det första branschforumet för tekniska installationer i Sörmland. Temadagen samlade aktörer från branschen som tillsammans djupdök i frågor kring rekryteringsutmaningar, utbildningssituationen och kompetensförsörjningen i Sörmland. Syftet var att skapa en gemensam plattform där aktörer kan mötas, dela erfarenheter och diskutera framtiden.

Dessa träffar är ett utmärkt tillfälle att samla hela branschen för att försöka förstå den stora bilden. Genom att diskutera branschens utmaningar och möjligheter, kan vi tillsammans sätta en riktning mot den framtid vi vill forma

Summering

Trender

Det finns en stor investeringsvilja och tillgängliga resurser för att främja grön teknik i både den privata och offentliga sektorn samt på EU-nivå. De ekonomiska elprishöjningarna i Europa samt det förhöjda säkerhetsläget ökar efterfrågan på självförsörjning och optimering av energianvändning, där tekniska installationer spelar en stor roll. Branschens utveckling accelereras och blir mer komplex till följd av produktutveckling, kundkrav samt tekniska utvecklingar som 5G, IOT och datainsamling.

Kompetensförsörjningsbehov

Det finns just nu ett stort behov för specialiserad och tekniskt kunnig arbetskraft. Exempel på de yrkesroller där det finns ett kompetensbehov är elektriker, VVS-montör, kyltekniker, ventilationsmontör och elkraftmontör. Detta behov kommer bara att öka, och på grund av branschens ständiga komplexitetsutveckling kommer större krav ställas på teknisk och matematisk kunskap, samt personlig utveckling som projektledning och självständighet. Inom yrkeshögskolan råder det bland annat brist på projektledare som kan arbetsleda personal på plats inom installationsbranschen. Arbetsutpendlingen i Sörmland förväntas fortfarande vara hög samt öka något, primärt till Stockholms län som förväntas ha en brist på relevant arbetskraft 2035.

Branschen lyfter att de nu och framåt har stora rekryteringsutmaningar inom ett stort antal yrkeskategorier samt inom ett antal nya yrken som kräver högre teknisk kunskap.

Utbildning

Det finns ett antal flexibla yrkesutbildningar som erbjuds av både privata och offentliga utbildningsanordnare i Sörmland, vilket har ökat möjligheten för fler att studera. De privata utbildningsbolagen har, genom att vara agila och kreativa, skapat branschrelevanta och lättimplementerande utbildningspaket som erbjuds till offentliga- och privata sektorn samt företag. De främsta utmaningarna för utbildningsleverantörer är kvalitet, relevans, attraktion och höga ingångströsklar för nya elever. Branschen upplever att utbildningarna idag är något långsamma i sin utveckling och halkar efter efterfrågan, och att samtliga utbildningar bör omdimensioneras baserat på arbetsmarknaden och framtiden.

Branschens långsiktiga utmaningar

Samhället måste dimensionera efter investeringar som görs idag och de närmaste 20 åren. Det bör även investeras i att göra branschen och utbildningarna mer attraktiva för nya och unga arbetstagare.

Möjligheter

Den stora investeringsviljan i grön energi och hållbart byggande presenterar en stabil grund för dess framtida utveckling och relevans. Det finns ett antal etablerade utbildningsbolag på marknaden som är kreativa och agila, samt har utvecklingspotential att leverera på branschens efterfrågan. Branschen har en relativt låg etableringsålder, hög genomsnittslön och stor efterfrågan, vilket är starka incitament för att locka ny och ung kompetens.

Trender

Hållbarhetsomställning

Det finns en stor investeringsvilja och tillgängliga resurser för att främja grön teknik i både den privata och offentliga sektorn. EU har tagit fram sitt stora klimatprogram Green Deal med en budget på 1.8 miljarder euro, som ska hjälpa att främja klimatlösningar och hjälpa till att uppnå EU:s fossila mål 2050. Sverige har som mål att få bort användningen av fossila bränslen och olja till och med år 2045, och regeringen jobbar aktivt med att förverkliga detta. Regeringen har redan lagt fram ett antal motioner och exempel på subventioner och incitament för att påskynda omställningen.

Taxonomin kommer att styra investeringarna i samhället under lång tid framöver. Investeringar och lån som delas ut till företag kommer att behöva fokusera på gröna investeringar, samtidigt som miljöredovisning kommer att bli ett krav för större företag

Även andra händelser påskyndar omställningen. Ekonomiska elprischocker i Europa, samt det förhöjda säkerhetsläget, ökar behovet av självförsörjning. Bostäder står för cirka 1/3 av elförbrukningen i Sverige vilket visar på behovet av utveckling i branschen, samt ständig innovation som energioptimering med hjälp av datainsamling, vilket redan nu används för att reducera energianvändningen. Resterande 2/3 är industri och transport där branschen hjälper till att kapa utsläpp genom tekniska installationer.

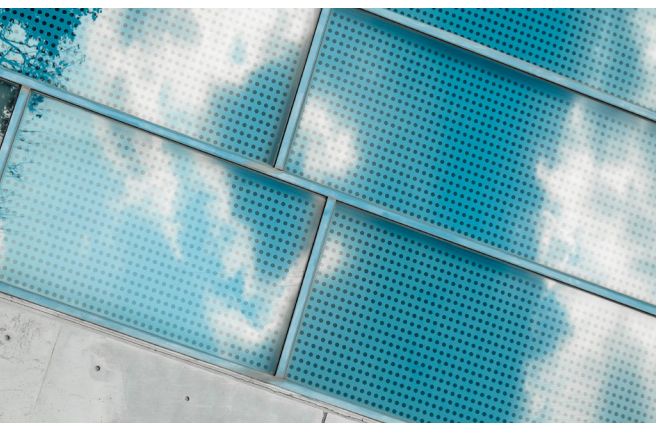
Teknisk utveckling

Ett av de senaste områdena inom branschen är tele, data och säkerhet. Det ökade beroendet av internet och nya tekniker, så som 5G med tunnare frekvensvågor, ställer nya krav på material och planering. Den nya tekniken möjliggör även mer preciserad datainsamling, vilket i sin tur möjliggör optimeringen av energiförbrukning, produktutveckling och ökad säkerhet.

Uppfattning av branschen

Branschen står inför ett imageproblem på grund av okunskap och fördomar. Föräldrar och ungdomars förkunskaper och uppfattning om olika yrken påverkar deras karriärval, något som segmenteras tidigt i livet och som kan låsa ungdomar vid vissa mer ”attraktiva” karriärsbanor. Det finns ett stort behov av att göra utbildningen mer attraktiv och motbevisa existerande fördomar.

Det finns en uppfattning att yrkesutbildning är en ”återvändningsgränd” som inte är värd att investera i

Kompetensförsörjningsbehov

SCBs utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för Region Sörmland 2035

Det finns en viss rörlighet i tillgången på arbetskraft, där en del lämnar arbetsmarknaden temporärt eller permanent, medan en lika stor del tillförs från avslutade studier. Det finns en generell och relativt hög matchningsgrad jämfört med andra branscher, mellan arbetskraftens examinerade utbildning och nuvarande profession, på cirka 70%.

Firmor med storleken 20–49 personer har högst andel matchningsgrad. Utpendlingen förväntas fortfarande vara hög samt öka något, vilket sker primärt till Stockholms län där bristen på kompetens förväntas öka till 2035.

Ett bättre löneläge kan vara en faktor som attraherar till huvudstaden. Inpendlingen står kvar på samma nivå runt 100 personer, störst andel från Norrköping

Arbetsförmedlingen – den kortsiktiga efterfrågan från branschen

Det finns för tillfället stora behov av utbildad samt specialiserad arbetskraft. Arbetsförmedlingen rapporterar att det i länet finns 4000 lediga jobb, där 85% kräver gymnasial eller eftergymnasial utbildning yrkesutbildning. Det finns för tillfället 14 000 arbetslösa, där minst hälften har en gymnasieutbildning.

”Arbetsförmedlingen bedömer att det kommer vara liten konkurrens om jobben för installatörer och tekniker inom el- och VVS-branschen under det närmaste året. Det innebär att personer som har den utbildning eller erfarenhet som krävs kommer ha stora möjligheter till arbete.” Ulf Törne, Arbetsförmedlingen Sörmland.

Komplexa kompetensbehov – teknik, matematik och självständighet

Arbetsförmedlingen, branschprognoserna och branscutbildningarna visar på behov för mer kompetens inom teknik och matematik samt självständighet, då arbetsuppgifterna blir mer komplexa och datadrivna.

Branschen rapporterar att ett av deras snabbast ökande specialistbehov är inom tele, data och säkerhet med arbetsuppgifter som exempelvis datainsamling för att öka säkerheten samt optimera energiförbrukningen i fastigheter eller industrier. Dessa behov anspelar även på de ökade hållbarhetsförväntningarna inom branschen, där teknik är en vital del för den hållbara omställningen. Högre matematisk kompetens efterfrågas för att kunna genomföra svårare kalkyleringar och mer omfattande och komplexa uppgifter.

Branschens utmaningar

Branschen lyfter att de har stora rekryteringsutmaningar. Installatörsföretagen i Sörmland menar att 85% av efterfrågad kompetens i rekryteringsförsök är från gymnasie- och yrkeshögskolenivå, och 76% uppger att det är svårt att rekrytera.

Aktörer inom hela branscher svarar att de yrken inom tekniska installationer som de tror kommer vara mest efterfrågade inom 3–5 år är elektriker, larmtekniker, energitekniker samt montörer och installatörer inom VVS. Installatörsföretagens regionala förening kompletterar denna lista med sprinkler-, industri- och ventilationsmontörer. Även kyl- och värmepumpstekniker samt isoleringsmontörer och plåtslagare. Inom el adderar gruppen även specialiserade elektriker inom service, industri, entreprenad, distribution, svagström och automation, men även elkraftsmontörer och elektriker med spetskompetens inom tele, data och säkerhet.

Branschen presenterade även några mer övergripande kompetenser som de tror kommer att vara efterfrågade: olika slags elektriker, projektledare, solcells-/energi-/miljöspecialister, databearbetningstekniker, fastighetstekniker samt generella tekniker. Branschen rapporterar också att det har uppstått ett något större behov på teknisk kompetens under och efter pandemin.

Utbildning

Det finns ett antal yrkesutbildningar i Sörmland som erbjuds av gymnasium, yrkeshögskolor, privata utbildningsbolag samt som arbetsmarknadsutbildningar. Utbildningarna erbjuds både på plats och på distans vilket breddar erbjudandet och ger fler möjligheten att studera och arbeta vid sidan av studierna. Branschen påstår däremot att det fortfarande är svårt för utbildningssystemet och beställare att hitta utbildningsleverantörer. De anser även att det tar lång tid för utbildningar att komma i kapp efterfrågan.

Kommunala tjänstemän och politiker måste aktivt börja uppmärksamma och prioritera arbetet kring yrkesutbildningar.

Det finns även ett antal utmaningar som saktar ner expansionen av utbildningar; svårigheter att hitta bra yrkeslärare samt handledare från branschen, tomma platser på utbildningar och lång väntetid för att få skolor certifierad. De största trösklarna för elever vid ansökning till utbildningarna är; saknad av förkunskapskrav (ex. ingen gymnasial examen eller otillräcklig språkkunskap), branschens låga attraktivitet samt att synen på att branschen är förlegad.

Branschen och skolorna borde tillsammans skapa fler mötestillfällen, till exempel en arbetsmessa [...] vilket också skapar ett kul minne och en positiv uppfattning av branschen bland elever

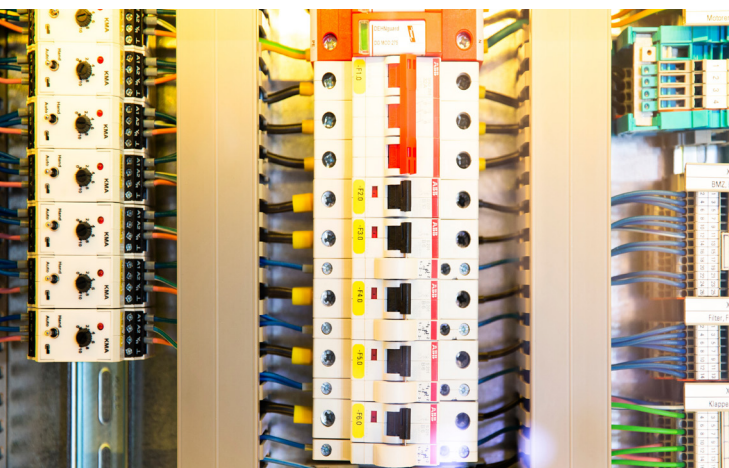
Privata utbildningsbolag

Ett antal privata utbildningsbolag erbjuder sina tjänster i Sörmland. De privata bolagen har hittat lösningar på utbildningsbehovet samtidigt som de har kunnat göra utbildningar relevanta och attraktiva för målgruppen.

Utbildningarna är utformade tillsammans med representanter från branschen och näringslivet för att göra dem så relevanta så möjligt. Dessa representanter hjälper även till med att hitta relevanta handledare och praktikplatser för eleverna. Det finns ett stort antal utbildningar för både privatpersoner och företag. De erbjuder även möjligheten att köpa in deras tjänster till gymnasium eller yrkeshögskolor, vilket skapar möjligheter för mindre aktörer eller skolklasser att få tillgång till relevant och nischad utbildning.

Privatbolagen kan agera agilt och snabbt anpassa sig efter branschens behov. En av de senaste satsningarna, som är finansierad av branschen, är att erbjuda gratis utbildningar till tjejer som vill komma in i branschen. INSU rapporterar att 97% av deras elever får jobb under eller direkt efter utbildning.

Alla tjejer som vill komma in i yrket kan få utbildningen helt sponsrad, det kostar ingenting för företagen och givetvis får de lön under tiden

Menti – diskussion

Fråga 1:

Känner du igen dig i beskrivningen av kompetensbehovet för branschen tekniska installationer som presenteras?

Jag känner igen de beskrivna behoven: 4.7

Fråga 2:

Vilka YRKEN inom tekniska installationer kommer att vara mest efterfrågade om ca 3-5 år enligt dig (lokalt/regionalt)?

- Elektriker
- VVS
- Solcells-/automationstekniker
- Larmtekniker/-elektriker
- Montörer inom el och VVS
- Installatörer teknik
- Energieffektivisering

Fråga 3:

Vilka KOMPETENSER inom tekniska installationer kommer att vara mest efterfrågade om ca 3-5 år enligt dig (lokalt/regionalt)?

- Elektriker
- Projektledning
- Solcellsmontör
- Hantering av insamlad data, ritningsläsning, ellära
- Tekniker
- Klimateffektivisering
- Automation
- Fastighetsteknik

Fråga 3:

Har din verksamhets kompetensbehov förändrats under pandemin?

- Nej
- Ja
- Ja, högre teknisk kunskap erfordras
- Digitala möten
- Ja men inte så mycket
- Ökat